

4-6 Yaş Çocuklarının Dijital Oyun Bağımlılığı Eğilimlerinin Problem Davranışlarını Yordayıcı Etkisi

The Predictive Effect of 4-6 Year Old Children's Digital Game Addiction Tendencies on Problem Behaviors

Burcu Bağcı Çetin¹

¹Sorumlu Yazar, Dr., Milli Eğitim Bakanlığı, burcu.bagci.09@hotmail.com, (https://orcid.org/0000-0002-7708-8974)

Geliş Tarihi: 26.03.2024

Kabul Tarihi: 08.05.2024

ÖZ

Bu çalışmada, 4-6 yaş aralığındaki çocukların dijital oyun bağımlılığı eğilimlerinin problem davranışlarını yordayıcı etkisi incelenmiştir. Ayrıca, çocukların problem davranışlarının çeşitli değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Katılımcı olmaya gönüllü 171 çocuk çalışma grubunu oluşturmuştur. Araştırmanın verileri, Genel Bilgi Formu, Okul Öncesi ve Anaokulu Davranış Ölçeği, Dijital Oyun Bağımlılığı Eğilimi Ölçeği aracılığıyla toplanmıştır. Araştırmanın korelasyon analizi bulgularında, çocukların dijital oyun bağımlılığı eğilimi toplamı ve çatışma, sürekli oynama alt boyutları ile problem davranış toplamı, sorunları ifade etme problemi alt boyutu, öğrenme problemi alt boyutu arasında; çocukların dijital oyun bağımlılığı eğilimi hayattan kopma alt boyutu ile problem davranış toplamı, öğrenme problemi alt boyutu arasında istatistiksel olarak pozitif yönlü orta derecede anlamlı ilişki belirlenmiştir. Regresyon analizleri ile, dijital oyun bağımlılığı eğiliminin çatışma, sürekli oynama, hayata yansıtma, hayattan kopma alt boyutlarının çocukların problem davranışlarını %28.9 oranında, sorunları ifade etme problemini %24.6 oranında, öğrenme problemini %36.9 oranında anlamlı biçimde yordadığı tespit edilmiştir. Çocukların problem davranışlarının cinsiyet, kardeş sayısı, anne-baba öğrenim durumuna göre değişken gruplarının sıra ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk, dijital oyun, problem davranış, okul öncesi.

ABSTRACT

In this study, the predictive effect of digital game addiction tendencies on problem behaviors of children aged 4-6 was examined. Additionally, it was examined whether children's problem behaviors differed according to various variables. 171 children who volunteered to participate formed the study group. The data of the research were collected through the General Information Form, Preschool and Kindergarten Behavior Scale, and Digital Game Addiction Tendency Scale. In the correlation analysis findings of the research, between the total of children's digital game addiction tendency and the sub-dimensions of conflict, constant playing, and the total of problem behavior, problem of expressing problems sub-dimension, and learning problem sub-dimension; A statistically positive, moderately significant relationship was determined between children's digital game addiction tendency, detachment from life sub-dimension and total problem behavior, learning problem sub-dimension. With regression analysis, it was determined that the sub-dimensions of digital game addiction such as conflict, constant playing, reflection on life, and detachment from life significantly predicted children's problem behaviors by 28.9%, problems expressing problems by 24.6%, and learning problems by 36.9%. It was determined that

the difference between the rank averages of the variable groups of children's problem behaviors according to gender, number of siblings, and parents' education level was statistically significant.

Keywords: Child, digital game, problem behavior, preschool.

GİRİŞ

Çocukların, duygu ve davranışlarını düzenleyerek içinde buldukları koşullara uygun olarak kendilerini ifade etmeleri, ve çevresinde bulunan bireylerle olumlu ilişkiler kurmaları sosyal-duygusal gelişim için önemli kabul edilmektedir (Fox & Calkins, 2003; Thompson, 1994). Sağlıklı ve başarılı bir toplumun temeli için de çocukların sosyal ve duygusal yönden dengeli bir şekilde yetişmeleri önem arz etmektedir. Çocuklar büyüme ve gelişme sürecinde çevresine uyum sağlama çabası gösterirken aynı zamanda gelişme ve uyumun getirdiği yeni sorunlarla karşı karşıya kalmaktadır. Çocukların karşılaştıkları bu sorunlar çok çeşitli olmakla birlikte oldukça yaygın ve önemli bir toplumsal sorun olarak görülmektedir (Işık, 2021). Ortaya çıkan bu davranış sorunları, çocuğun büyüme ve gelişme sürecini olumsuz etkileyerek topluma uyumunu güçleştiren, kendisinin ya da çevresindekilerin güvenliğini tehlikeye atan, normdan çok fazla sapma gösteren davranışlar olarak tanımlanmaktadır (Cooper, 2011; İşmen-Gazioğlu vd., 2018). Bu davranışlar içselleştirilmiş ve dışsallaştırılmış problemler olarak iki sınıfa ayrılmıştır (Cicchetti & Toth, 1991, akt. Poulou, 2015). İç ve dış sorunları içeren sosyal ve duygusal problem davranışların erken yaşlarda ortaya çıktığı belirtilmektedir (Egger & Angold, 2006). Küçük çocuklar için içsel sorunlar; kaygı ve depresyonla ilişkilendirilirken, dışsal sorunlar saldırganlık ve dürtüselliği içerir (Sterba vd., 2007). Dışsallaştırma davranışı, dışa dönük saldırganlık, bozulma ve meydan okuma eylemleri olarak tanımlanırken, içselleştirme davranışı, sosyal izolasyon ve depresyon olarak gözlenir (Gresham & Elliott, 1990, akt. Wang, 2018). Araştırmacılar, küçük çocuklarda sosyal ve duygusal sorunlu davranışları tanımlamanın zor olduğunu, çünkü ara sıra küçük sorunlu davranış belirtilerinin çocukların normatif gelişiminin bir parçası olarak kabul edildiğini belirtmişlerdir (Carter & Pool, 2012). Bununla birlikte, çocukların sergiledikleri davranış problemlerinin kimi zaman yaramazlık olarak nitelendirilen davranışlardan çok daha fazlası olduğu belirtilmektedir (İşmen-Gazioğlu vd., 2018). Çocukluk döneminde ortaya çıkan davranış sorunlarının ilerleyen zamanlardaki olumsuz sonuçları düşünüldüğünde, risk altında olan çocukların doğru bir şekilde belirlenmesi ve uygun müdahale yöntemleri ile çözüm aranması oldukça önemlidir (Budak, 2000; Kanlıklıçer, 2005). Çünkü, çocuklar bazen kendilerini ifade etmede güçlük yaşadıkları için gelişimsel özelliklerinin dışında problem davranışlar sergileyebilirler ve bu problem davranışlar herhangi bir müdahale yapılmadığı takdirde alışkanlık haline gelebilir (Basten vd., 2016). Bu sebeple, gözlenen problem davranışın gerçekten “problem” olarak nitelendirilmesi konusunda, bu davranışın “altı aydan fazla sürede gözleniyor olması” unsurunun dikkate alınması gerektiği vurgulanmıştır (İşmen-Gazioğlu vd., 2018).

Alanyazında, çocuklarda görülen davranış problemlerinin fiziksel ceza görme (Bilir, 1991), yaşam süreçlerine etkisi (Campell, 1997), düzensiz aile yaşamı (Yörükoğlu, 1998), öğretmenlerin problem davranışlar ile ilgili bilgi ve tutumları (Kandır, 2000), çocukların benlik saygısı düzeyleri (Gürpınar-Akan, 2001), problem davranışların cinsiyet, yerleşim yeri ve bölgelere göre görülme sıklığı (Erol & Şimşek, 2001), akranlar ile yaşanan sosyal ilişki problemleri (Gülây-Ogelman & Çiftçi-Topaloğlu, 2014), çocukların medya kullanımı (İnanlı, 2015), ebeveynlerin stres düzeyi (Galbally & Lewis, 2017), çocukların dijital oyun bağımlılığı eğilimleri (Budak, 2020) gibi değişkenlerle ilişkili olarak ele alındığı görülmektedir. Erken çocukluk döneminde görülmeye başlanan bu davranış problemlerinin çocukların sosyal ilişkilerinde davranışlarını düzenleme noktasında güçlük yaşamalarına (Hughes vd., 2000), okul öncesi eğitim kurumlarından uzaklaştırılmalarına (Burke vd., 2010), düşük benlik saygısına (Njoroge & Bernhart, 2011), akran gruplarına kabul edilmelerinin azalmasına (Gülây-Ogelman & Çiftçi-Topaloğlu, 2014), ilerleyen dönemlerde olumsuz ve saldırgan davranışlara

dönüşmesine (Ural vd., 2015) neden olabileceği belirtilmektedir. Zamanla çevreye ve topluma uyumu zorlaştıran bu davranış problemlerini önleme ve müdahaleye yönelik çalışmaların yapılabilmesi için ise öncelikle problemleri davranışlar ile ilişkili etmenlere dair bilgi sahibi olmak gereklidir (Eripek, 1982; Yörükoğlu, 1998).

Alanyazına bakıldığında, dijital medya kullanımı ile davranış problemleri arasındaki ilişkiye dair çok sayıda çalışmanın mevcut olduğu ancak, bu çalışmaların büyük çoğunluğunun ergenlik çağındaki bireylerle yürütüldüğü görülmektedir (Holtz & Appel, 2011; Huisman vd., 2010; Young, 2009). Oysa araştırmalar, çocukların oyun oynama zamanlarının çoğunu tabletler, akıllı telefonlar, bilgisayarlar ve diğer dijital cihazları kullanarak dijital etkinliklerde geçirdiklerini ve dijital etkinliklere katılımın özellikle erken çocukluk döneminde önemli ölçüde arttığını göstermektedir (Rideout, 2017). Alanyazında, çocuklarda dijital cihaz kullanımı; duygusal kararsızlık ve dengesizlik (Jang vd., 2008), davranış bozuklukları (Lissak, 2018; Şahin & Gözün-Kahraman, 2021), sosyal becerilerinin düşük olması (Hosokawa & Katsura, 2018), saldırgan davranışlar (Groves & Anderson, 2015), öfke ve dikkat eksikliği (Jung & Ha, 2013), dürtüsellik ve kontrol eksikliği (Gözüm & Kandır, 2020), öz-düzenleme güçlüğü (Radesky vd., 2014) gibi olumsuz sonuçlar ile ilişkilendirilirken; prososyal davranışlarda artış (Sestir & Bartholow, 2010) gibi olumlu sosyal-duygusal becerilerin gelişimi (Valkenburg & Piotrowski, 2017) ile ilişkilendirildiğine dair bulgular da mevcuttur. Teknoloji çağında dijital cihazlara erişime sahip küçük çocukların zamanla artış göstermesi ve aşırı veya sorunlu kullanım alışkanlıkları sağlıklı çocuk gelişimi ile ilgili endişeleri gündeme getirmiştir (Rideout & Robb, 2019). En çok tartışılan psikososyal yapıardan biri olarak karşımıza çıkan dijital oyun bağımlılığı davranışı, bireylerin aşırı düzeyde dijital oyun oynama isteklerini kontrol edememesi ile sosyal ve duygusal yaşamını olumsuz etkilemesi olarak tanımlanmaktadır (Lemmens vd., 2009; Ögel, 2012). Okul öncesi dönem çocukları özdenetimlerinin az olması sebebiyle dijital araç kullanımlarını kontrol edebilecek yetkinlikte değillerdir ve bundan dolayı bağımlılık eğilimi gösterme ihtimalleri daha yüksektir (Horzum vd., 2008). Dijital araç kullanımı ile çocuğun sosyal-duygusal gelişimi arasındaki ilişki karmaşıktır. Bu konuyla ilgili ilk araştırmalar, öncelikle televizyon izleme ve erken çocukluk davranışsal sonuçları arasındaki bağlantıları incelemiş, şiddet içeren dijital medyanın, oyun veya uyku gibi diğer etkinliklerin uzun süreli olarak yer değiştirmesinin çocuğun davranış düzenlemesini ve sosyal becerilerini olumsuz etkileyebileceği endişesini dile getirmiştir (Munzer vd., 2018; Tomopoulos vd., 2007; Vandawater vd., 2007; Verlinden vd., 2012; Vijakkhana vd., 2015). Ayrıca, çocuğun sosyal ve duygusal özelliklerinin dijital medya kullanım alışkanlıklarını şekillendirebileceğini öne süren çalışmaların da yer aldığı görülmektedir (Cliff vd., 2018; Nikken & Schols, 2015). Dijital oyunların problemleri düzeyde kullanımı ile gerçek yaşamdan kendini soyutlama, psikolojik ve davranışsal sorunlar, akademik başarıda düşüş, yalnızlık hissi gibi problemlerin ortaya çıktığına dair araştırma bulguları mevcuttur (Holtz & Appel, 2011; Mustafaoğlu & Yasacı, 2018; Sun vd., 2008). Bunun yanı sıra, problemleri davranışlara sahip küçük çocukların ebeveynlerinin dijital medyayı, davranış değiştirici veya bakıcı olarak kullanma olasılıklarının yüksek olduğu da belirtilmektedir (Nikken & Schols, 2015).

Beyin, biliş ve sosyo-duygusal gelişimdeki hızlı büyüme ve yaşamın ilk yıllarında çevresel faktörlerin uzun süreli etkileri göz önüne alındığında çocukların sağlıklı gelişimi için uygun koşulların oluşturulabilmesi gereklidir (Diamond, 2002; Knickmeyer vd., 2008). Aynı zamanda, okul öncesi dönemde çocukların dijital oyunların olumsuz etkilerine maruz kalma olasılığının daha fazla olması, konu ile ilgili güncel çalışmaların artırılması ihtiyacını gündeme getirmiştir. Bu bağlamda, erken çocukluk dönemindeki davranış problemlerinin çocukların dijital oyun bağımlılığı eğilimleri ile ilişkisine dair elde edilen bulguların alanyazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu doğrultuda araştırmanın aşağıda yer alan alt amaçlarına yanıt aranmıştır.

- 1) 4-6 yaş aralığındaki çocukların dijital oyun bağımlılığı eğilimleri problem davranışlarını yordamakta mıdır?

2) 4-6 yaş aralığındaki çocukların problem davranışları cinsiyet, kardeş sayısı, anne ve baba öğrenim durumu değişkenlerine göre farklılık göstermekte midir?

YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, çalışma grubu ve veri toplama araçlarına ilişkin bilgiler, veri toplama süreci ve veri analizine ilişkin açıklamalar yer almaktadır.

2.1. Araştırma Modeli

İlişkisel tarama modeli kullanılarak yapılan betimsel nitelikte bu çalışmada, değişkenlerin birlikte değişme durumu ve değişme olması durumunda nasıl olduğu belirlenmeye çalışılmıştır. İlişkisel tarama modeli, iki ve daha çok sayıdaki değişkenin birlikte değişim gösterip göstermediğini saptamayı amaçlayan bir tarama yaklaşımıdır (Karasar, 2015).

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunun belirlenmesi, araştırmacı için ulaşabileceği katılımcılar ile uygulama yapılmasına imkân sağlayan uygun örnekleme yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir (Büyüköztürk vd., 2018). Bu doğrultuda, 2023-2024 Eğitim-Öğretim yılında Aydın ilinde bulunan anaokullarında öğrenim görmekte olan 4-6 yaş aralığındaki 171 çocuk ve anne babaları çalışma grubunu oluşturmuştur. Çalışmaya katılan çocuklara ve anne-babalarına ait demografik veriler Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1

Çalışma Grubunu Oluşturan Çocukların Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı

Değişkenler	Gruplar	n	%
Cinsiyet	Erkek	83	48.5
	Kız	88	51.5
Kardeş Sayısı	Tek çocuk	40	23.4
	Bir kardeşi var	83	48.5
	İki veya daha fazla kardeşi var	48	28.1
Annenin Öğrenim Durumu	İlkokul Mezunu	77	45
	Ortaokul Mezunu	56	32.7
	Lise Mezunu	18	10.5
	Üniversite Mezunu	20	11.7
Babanın Öğrenim Durumu	İlkokul Mezunu	38	22.2
	Ortaokul Mezunu	68	39.8
	Lise Mezunu	36	21.1
	Üniversite Mezunu	29	17

Tablo 1’de yer alan bilgiler incelendiğinde, çalışma grubunda 83 (%45.5) erkek, 88 (51.5) kız çocuk bulunmaktadır. Çocukların kardeş sayısına bakıldığında, 40 (%23.4) tek çocuk, 83 (%48.5) bir kardeşi var, 48 (%28.1) iki veya daha fazla kardeşi var şeklindedir. Annelerin öğrenim durumu incelendiğinde, 77 (%45) ilkokul mezunu, 56 (%32.7) ortaokul mezunu, 18 (%10.5) lise mezunu, 20 (11.7) üniversite mezunu bulunmaktadır. Babaların ise, 38’i (%22.2) ilkokul mezunu, 68’i (%39.8) ortaokul mezunu, 36’sı (%21.1) lise mezunu, 29’u (%17) üniversite mezunudur.

2.3. Veri Toplama Araçları

2.3.1. Genel Bilgi Formu

Çalışma grubunu oluşturan 4-6 yaş aralığındaki çocukların cinsiyeti, kardeş sayısı, anne ve babalarının öğrenim düzeyine ait bilgilere araştırmacı tarafından hazırlanan bilgi formu aracılığıyla ulaşılmıştır.

2.3.2. Dijital Oyun Bağımlılığı Ölçeği (DOBE)

Ölçek, Budak ve Işıkoğlu (2022) tarafından çocukların okul öncesi dönemde dijital oyun bağımlılığı eğilimlerini belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçekte dört alt boyutta yapılan (hayattan kopma, çatışma, hayata yansıtma ve sürekli oynama) 20 madde yer almaktadır. Ölçekte yer alan boyutlar ayrı ayrı değerlendirilmesinin yanı sıra ölçeğe ilişkin toplam puan da hesaplanabilmektedir. Beşli likert tipinde olan ölçekte “Her zaman=5, Çoğu zaman=4, Bazen=3, Nadiren=2, Hiçbir zaman=1” seçeneklerinden biri yanıtlanır. Tersten puanlanan madde olmayan ölçek ile en az “20”, en çok “100” puan alınabilmektedir. Ölçekten alınan yüksek puan çocukların dijital oyun bağımlılığı eğilimlerinin yüksek düzeyde olduğu yönünde değerlendirilir. Ölçeğin geçerlik analizi işlemlerinde kapsam geçerliği ve yapı geçerliği yöntemleri kullanılmıştır. Ölçeğin, uygulanan açımlayıcı analizi sonucunda toplam varyans oranı %63.06 olarak belirlenmiştir. Elde edilen bu modelin yapılan doğrulayıcı faktör analizi ile uyum indekslerinin yeterli düzeyde olduğu belirtilmiştir. Ölçeğin güvenirlik analizlerinde ölçeğin tamamına ilişkin Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı .93 ve alt boyutlar için çatışma .90, hayattan kopma .88, hayata yansıtma .70, sürekli oynama .82 olarak hesaplanmıştır. Bu araştırma için hesaplanan güvenirlik katsayıları ölçek toplamı için .91 olarak hesaplanmıştır.

2.3.3. Okul Öncesi ve Anaokulu Davranış Ölçeği

Ölçek, çocukların problem davranışları ve sosyal yeteneklerini değerlendirmek amacıyla Merrell (2003) tarafından geliştirilmiştir. Ölçme aracı problem davranış ve sosyal beceri ölçekleri olarak iki ölçekten meydana gelmektedir. Bu çalışmada, ölçme aracının çocukların problem davranışlarını değerlendirme amacıyla tasarlanan problem davranış ölçeği kullanılmıştır. Öğrenme ve sorunları ifade etme problemi olarak iki alt boyuttan oluşan problem davranış ölçeğinin orijinalinde 42 madde yer almaktadır. Ölçek ile çocukların problem davranışlara ilişkin her bir maddenin son üç ay içerisinde görülme sıklık derecesine göre cevaplanması beklenmektedir. “asla-0, nadiren-1, bazen-2, sık sık-3” olarak derecelendirilen ölçek ile elde edilen puanların artışı çocukların problem davranış sergileme düzeylerinin yüksek olduğunu göstermektedir. Ölçeğin Fazlıoğlu ve diğerleri (2011) tarafından Türkçeye uyarlama çalışması yapılmıştır. Geçerlik için yapılan doğrulayıcı faktör analizi ile ölçme aracında bulunan bir maddenin çıkarılması sonrasında şekillenen ölçme aracının faktör yapısının Türk kültüründe korunduğu belirtilmiştir. Ölçme aracındaki maddelerin ayırt ediciliğini belirlemek amacıyla üst ve alt %27’lik grupların arasında oluşan madde puanlarına ilişkin farkın anlamlılık düzeyini tespit etmek için yapılan t-testi neticesinde, farkların maddelerin tamamı için anlamlı olduğu belirtilmiştir. Problem davranış ölçeğinin tamamı ile alt boyutlarına ilişkin hesaplanan Cronbach’s Alpha güvenirlik katsayısı .96, sorunları ifade etme problemi .96 ve öğrenme problemi .89 olarak ifade edilmiştir. Mevcut araştırma için hesaplanan güvenirlik katsayısı değerleri ölçeğin tamamı için .95 olarak bulunmuştur.

2.4. Veri Toplama Süreci

Çalışmanın istatistiksel verilerini elde etmek üzere öncelikle araştırmaya ilişkin etik kurul izni alınmış ve Aydın ili Efeler ilçesindeki anaokullarında eğitime devam eden 4-6 yaş aralığındaki çocukların velilerine okul müdürlüğü vasıtasıyla ulaşılarak çalışmaya ait dosyalar gönderilmiştir. Katılımcı dosyalarının içerisinde, çalışma hakkında bilgilendirme, ölçme araçlarının formları ve veli onam formları yer almıştır. Okul idaresi ve sınıf öğretmenleri aracılığıyla geri toplanan dosyalar neticesinde 4-6 yaş aralığındaki 171 çocuğun ve anne-

babasının katılımcı olmaya gönüllü olduğu görülmüştür. Çocukların dijital oyun bağımlılığı eğilimleri ile problem davranışlarına ilişkin ölçme araçları ebeveynleri tarafından doldurulmuştur.

2.5. Veri Analizi

Araştırmanın verileri SPSS 22.00 istatistik programı ile analize tabi tutulmuştur. Analizin ilk aşamasında verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek üzere grafiksel ve istatistiksel bulgular incelenmiştir. Bu doğrultuda incelenen Q-Q grafiklerinin normal bir dağılım gösterdiği görülmüştür (Mertler & Vannatta, 2005, akt. Çokluk vd., 2018). İstatistiksel seçeneklerden biri olan Skewness-Kurtosis normallik testine göre problem davranış toplamı için Skewness= .52, Kurtosis= -1.08, problem davranış sorunları ifade etme alt boyutu için Skewness= .54, Kurtosis= -.84, problem davranış öğrenme problemi alt boyutu için Skewness= .58, Kurtosis= -.78; dijital oyun bağımlılığı eğilimi toplam puanına ilişkin değerler Skewness= .84, Kurtosis = -.06, çatışma alt boyutu için Skewness= .31, Basıklık= -1.09, sürekli oynama için Skewness= .90, Kurtosis= -.48, hayata yansıtma Skewness= .71, Basıklık= -.80, hayattan kopma Skewness= .63, Kurtosis= -.58 olarak belirlenmiştir. İncelenen bu değerlerin +1.5 ile -1.5 arasında olduğu ve normal dağılım gösterdiği belirlenmiştir (Tabachnick & Fidell, 2015).

Analizlerde, 4-6 yaş aralığındaki çocukların problem davranışları ile dijital oyun bağımlılığı eğilimleri arasında ilişki durumunu incelemek üzere Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı tekniği uygulanmıştır (Köklü vd., 2023). Çocukların dijital oyun bağımlılığı eğilimlerinin problem davranışları üzerindeki yordayıcı etkisini belirlemek amacıyla Basit Doğrusal Regresyon Analizi Yöntemi uygulanmıştır. Çocukların problem davranışlarının cinsiyet değişkenine göre farklılaşma durumunu incelemek üzere gerçekleştirilen analizlerde Levene's testi ile varyansların homojen dağılımda olmadığı tespit edilmiş ve Mann Whitney-U Testi kullanılmıştır. Çocukların problem davranışlarının anne-baba öğrenim durumu ve kardeş sayısı değişkenlerine göre farklılaşma durumunu incelemek amacıyla kullanılan Kruskal Wallis H-Testi sonucunda, ortaya anlamlı farklılıkların çıkması durumunda bu farklılığın hangi ikili gruplardan ortaya çıktığını saptamak üzere Levene's testi uygulanmıştır. Grup dağılımlarının sınanan varyansları homojen dağılmadığında post-hoc tekniklerinden olan Games-Howell testi uygulanmıştır (Games, 1971).

2.6. Etik Kurul Beyanı

Bu araştırma için Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Etik Kurulundan (20.09.2023 tarih ve E-84982664-050.01.04-424627 sayı) etik izin alınmıştır.

BULGULAR

Araştırmaya katılan 4-6 yaş aralığındaki çocukların dijital oyun bağımlılığı eğilimi ölçeği ile problem davranış ölçeği alt boyut ve toplam puanlarının minimum, maksimum, standart sapma ve aritmetik ortalama değerleri hesaplanmış ve Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2

Betimsel Değerler

Değişkenler	f	Min.	Mak.	\bar{x}	ss
Çatışma	171	5	17	9.80	3.88
Sürekli Oynama	171	5	17	9.15	3.65
Hayata Yansıtma	171	4	13	6.84	2.08
Hayattan Kopma	171	7	22	12.28	4.85
Dijital Bağımlılık Eğilimi Toplam	171	23	65	38.09	11.94
Sorunları İfade Etme Problemi	171	1	48	20.94	13.94
Öğrenme Problemi	171	2	29	12.40	7.99
Problem Davranış Toplamı	171	5	74	34.93	21.52

Tablo 2 incelendiğinde, 4-6 yaş aralığındaki çocukların dijital oyun bağımlılığı eğilimi toplam puanlarının aritmetik ortalaması 38.09, standart sapmasının 11.94 ve alt boyutlarının çatışma aritmetik ortalaması 9.80, standart sapmasının 3.88; sürekli oynama aritmetik ortalaması 9.15, standart sapmasının 3.65; hayata yansıtma aritmetik ortalaması 6.84, standart sapmasının 2.08; hayattan kopma aritmetik ortalaması 12.28, standart sapmasının 4.85 olduğu görülmektedir. 4-6 yaş aralığındaki çocukların problem davranış toplam puanlarına bakıldığında, aritmetik ortalaması 34.93, standart sapması 21.52 ve alt boyutlardan sorunları ifade etme problemi aritmetik ortalaması 20.94, standart sapması 13.94; öğrenme problemi aritmetik ortalaması 12.40, standart sapması 7.99 olarak belirlenmiştir. Bulgulara göre, 4-6 yaş aralığındaki çocukların dijital oyun bağımlılığı eğilimi puanlarının ve problem davranış puanlarının ortalamasının altında olduğu söylenebilmektedir.

4-6 yaş aralığındaki çocukların dijital oyun bağımlılığı eğilimleri ile problem davranışlarının arasındaki ilişkiyi incelemek üzere hesaplanan Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı bulguları Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3

4-6 Yaş Aralığındaki Çocukların Dijital Oyun Bağımlılığı Eğilimleri ile Problem Davranışlarına Ait Puanlarının Korelasyon Katsayısı Değerleri

	Sorunları İfade Etme Problemi	Öğrenme Problemi	Problem Davranış Toplamı
Çatışma	.31**	.35**	.34**
Sürekli Oynama	.41**	.57**	.48**
Hayata Yansıtma	-.02	.10	.04
Hayattan Kopma	.09	.28**	.16*
Dijital Oyun Bağımlılığı Eğilimi Toplamı	.26**	.42**	.33**

** $p < .001$, * $p < .05$

Tablo 3'e göre, 4-6 yaş aralığındaki çocukların dijital oyun bağımlılığı eğilimi çatışma alt boyutu ile problem davranış toplamı ($r = .34$, $p < .001$), sorunları ifade etme problemi alt boyutu ($r = .31$, $p < .001$), öğrenme problemi alt boyutu ($r = .35$, $p < .001$) arasında; çocukların dijital oyun bağımlılığı eğilimi sürekli oynama alt boyutu ile problem davranış toplamı ($r = .48$, $p < .001$), sorunları ifade etme problemi alt boyutu ($r = .41$, $p < .01$), öğrenme problemi alt boyutu ($r = .57$, $p < .001$) arasında; çocukların dijital oyun bağımlılığı eğilimi hayattan kopma alt boyutu ile problem davranış toplamı ($r = .16$, $p < .05$), öğrenme problemi alt boyutu ($r = .28$, $p < .001$) arasında; çocukların dijital oyun bağımlılığı eğilimi toplamı ile problem davranış toplamı ($r = .33$, $p < .001$), sorunları ifade etme problemi alt boyutu ($r = .26$, $p < .001$), öğrenme problemi alt boyutu ($r = .42$, $p < .001$) arasında istatistiksel olarak pozitif yönlü orta derecede anlamlı bir ilişki belirlenmiştir.

4-6 yaş aralığındaki çocukların dijital oyun bağımlılığı eğiliminin hayata yansıtma alt boyutu ile problem davranış ve alt boyutları arasında, dijital oyun bağımlılığı eğiliminin hayattan kopma alt boyutu ile problem davranışın sorunları ifade etme alt boyutu arasında anlamlı ilişki görülmemiştir ($p > .05$).

Araştırmaya katılan çocukların dijital oyun bağımlılığı eğilimlerinin problem davranışlarını ve alt boyutlarını yordayıcı rolüne ait bulgular Tablo 4'te belirtilmiştir.

Tablo 4*Problem Davranış Regresyon Analizi*

		R	R²	β	t	F	p
Sorunları İfade Etme Problemi	Yordayıcı Değişkenler	.49	.24		3.77	13.56	.00*
	Çatışma			.51	1.21		.22
	Sürekli Oynama			2.18	4.97		.00*
	Hayata Yansıtma			-.77	-1.64		.10
	Hayattan Kopma			-1.03	-3.68		.00*
Öğrenme Problemi	Yordayıcı Değişkenler	.60	.36		1.47	24.27	.00*
	Çatışma			-.20	-1.88		.06
	Sürekli Oynama			.84	7.96		.00*
	Hayata Yansıtma			-.00	-.06		.94
	Hayattan Kopma			-.15	-1.68		.09
Problem Davranış Toplam	Yordayıcı Değişkenler	.53	.28		3.12	16.85	.00*
	Çatışma			.03	.33		.73
	Sürekli Oynama			.68	6.08		.00*
	Hayata Yansıtma			-.06	-.89		.37
	Hayattan Kopma			-.30	-3.23		.00*

**p*<.001

Tablo 4 incelendiğinde, çocukların çatışma, sürekli oynama, hayata yansıtma ve hayattan kopma eğilimlerinin sorunları ifade etme problem davranışlarını %24.6 oranında anlamlı biçimde yordadığı görülmektedir ($F_{(4, 166)}=13.56$, $p<.001$). Çocukların sorunları ifade etme problem davranışlarını yordayan değişkenlere bakıldığında sürekli oynama eğilimi alt boyutunun pozitif yönlü ($\beta = -2.93$, $p <.000$), hayattan kopma alt boyutunun negatif yönlü ($\beta = -1.03$, $p <.000$) anlamlı katkı sağladıkları görülmüştür.

Çocukların çatışma, sürekli oynama, hayata yansıtma ve hayattan kopma eğilimlerinin problem davranışlarından öğrenme problemini %36.9 oranında anlamlı biçimde yordadığı görülmektedir ($F_{(4, 166)}=24.27$, $p<.000$). Çocukların öğrenme problemi davranışlarını yordayan değişkenlere bakıldığında sürekli oynama eğilimi alt boyutunun pozitif yönlü ($\beta = .84$, $p<.000$) anlamlı katkı sağladığı görülmüştür.

Çocukların çatışma, sürekli oynama, hayata yansıtma ve hayattan kopma eğilimlerinin, problem davranışlarını toplamını %28.9 oranında anlamlı biçimde yordadığı görülmektedir ($F_{(4, 166)}=16.85$, $p<.000$). Çocukların problem davranışlarını yordayan değişkenlere bakıldığında sürekli oynama alt boyutunun pozitif yönlü ($\beta = .68$, $p <.000$), hayattan kopma alt boyutunun negatif yönlü ($\beta = -.30$, $p <.001$) anlamlı katkı sağladıkları görülmüştür.

4-6 yaş aralığındaki çocukların problem davranışlarının cinsiyet değişkenine göre farklılaşma durumunu incelemek amacıyla yapılan analizlere ait bulgular Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5

4-6 Yaş Aralığındaki Çocukların Problem Davranışlarına İlişkin Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Mann Whitney-U Testi Bulguları

	Cinsiyet	n	Sıra Ortalamaları	Sıra Toplamı	U	p
Sorunları İfade Etme Problemi	Erkek	83	98.17	8148.00	2642.00	.00*
	Kız	88	74.52	6558.00		
Öğrenme problemi	Erkek	83	99.25	8238.00	2552.00	.00*
	Kız	88	73.50	6468.00		
Problem Davranış Toplamı	Erkek	83	97.57	8098.00	2692.00	.00*
	Kız	88	75.09	6608.00		

* $p < .05$

4-6 yaş aralığındaki çocukların problem davranışlarının cinsiyet değişkenine göre farklılaşma durumunu saptamadan önce, Levene's testi ile incelenen dağılımlarda problem davranış toplamı ($L = 12.01$, $p < .05$) ve sorunları ifade etme ($L = 7.66$, $p < .05$) ile öğrenme problemleri ($L = 24.20$, $p < .05$) alt boyutlarının varyanslarının homojen olmadığı tespit edilmiştir. Bu doğrultuda, ortalamalar arasındaki farkı hesaplamak amacıyla gerçekleştirilen Mann Whitney-U testi bulgularında, kız ve erkek çocuklarının problem davranış toplam puanlarının ($U = 2692.0$, $p < .05$), öğrenme problemi alt boyutuna ilişkin puanlarının ($U = 2552.0$, $p < .05$) ve sorunları ifade etme alt boyutuna ilişkin puanlarının ($U = 2642.0$, $p < .05$) sıra ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür. Tablo 7'de yer alan bulgulara göre, 4-6 yaş aralığındaki erkek çocuklarının problem davranış düzeylerinin kız çocuklarından daha yüksek olduğu söylenebilir.

4-6 yaş aralığındaki çocukların problem davranışlarının kardeş sayısı değişkenine göre farklılaşma durumunu incelemek amacıyla uygulanan analizlere ait bulgular Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6

4-6 Yaş Aralığındaki Çocukların Problem Davranışlarına İlişkin Puanlarının Kardeş Sayısı Değişkenine Göre Kruskal-Wallis H Testi Bulguları

	Kardeş Sayısı	n	Sıra Ort.	sd	X ²	p	F	Anlamlı Fark
Sorunları İfade Etme Problemi	Tek Çocuk (1)	40	122.00	3	13.77	.00*	46.76	1-2,
	Bir Kardeşi Var (2)	83	55.58					2-3
	İki veya Daha Fazla Kardeşi Var (3)	48	108.60					
	Toplam	171						
Öğrenme Problemi	Tek Çocuk (1)	40	100.25	3	40.99	.00**	31.32	1-2,
	Bir Kardeşi Var (2)	83	61.51					2-3
	İki veya Daha Fazla Kardeşi Var (3)	48	116.48					
	Toplam	171						
Problem Davranış Toplamı	Tek Çocuk (1)	40	112.75	3	15.69	.00*	40.69	1-2,
	Bir kardeşi var (2)	83	58.77					2-3
	İki veya Daha Fazla Kardeşi Var (3)	48	110.79					
	Toplam	171						

** $p < .001$, * $p < .05$

Tablo 6 incelendiğinde, 4-6 yaş aralığındaki çocukların problem davranışlarına ilişkin puanlarının kardeş sayısı değişkenine göre farklılaşma durumunu belirlemek için yapılan “Kruskal Wallis-H” testi sonucunda, çocukların kardeş sayısı değişken gruplarının sıra ortalamaları arasındaki farkın problem davranış toplamı ($\chi^2=15.69$; $p<.05$) ile sorunları ifade etme problemi ($\chi^2=13.77$; $p<.05$) ve öğrenme problemi ($\chi^2=40.99$; $p<.05$) alt boyutları için istatistiksel açıdan anlamlı olduğu görülmüştür. Ortaya çıkan farklılaşmanın hangi ikili gruplardan kaynaklı olduğunu saptamak üzere Levene’s testi ile grup dağılımlarının varyanslarının homojenliği incelenmiştir. Bu doğrultuda, problem davranış toplamı ($L= 40.69$; $p<.05$) ile sorunları ifade etme problemi ($L= 46.76$; $p<.05$) ve öğrenme problemi ($L= 31.32$; $p<.001$) alt boyutlarına ilişkin varyansların homojen olmadığı belirlendikten sonra uygun post-hoc tekniklerinden Games-Howell testi yapılmıştır.

Kruskal Wallis-H analizi sonrası kullanılan Games-Howell testi sonucunda, problem davranış toplamı ile sorunları ifade etme problemi ve öğrenme problemi alt boyutlarında tek çocuk olanlar ile bir kardeşi olan çocuklar arasında, bir kardeşi olan çocuklar ile iki veya daha fazla kardeşi olan çocuklar arasında ($p<.05$) düzeyinde anlamlı farklılaşma olduğu görülmüştür.

4-6 yaş aralığındaki çocukların problem davranışlarının anne öğrenim durumu değişkenine göre farklılaşma durumunu incelemek amacıyla uygulanan analizlere ait bulgular Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7

4-6 Yaş Aralığındaki Çocukların Problem Davranışlarına İlişkin Puanlarının Anne Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Kruskal-Wallis H Testi Bulguları

	Anne Öğrenim Durumu	n	Sıra ort.	sd	X ²	p	F	Anlamlı Fark
Sorunları İfade Etme Problemi	İlkokul Mezunu(1)	77	72.74					1-4
	Ortaokul Mezunu(2)	56	94.21					
	Lise Mezunu(3)	18	85.50	3	13.77	.00*	2.59	
	Üniversite Mezunu(4)	20	114.50					
	Toplam	171						
Öğrenme Problemi	İlkokul Mezunu(1)	77	67.96					1-2, 2-4
	Ortaokul Mezunu(2)	56	119.39					
	Lise Mezunu(3)	18	86.50	3	40.99	.00**	7.09	
	Üniversite Mezunu(4)	20	61.50					
	Toplam	171						
Problem Davranış Toplamı	İlkokul Mezunu(1)	77	70.71					1-2
	Ortaokul Mezunu(2)	56	104.50					
	Lise Mezunu(3)	18	85.50	3	15.69	.00*	2.62	
	Üniversite Mezunu(4)	20	93.50					
	Toplam	171						

** $p<.001$, * $p<.05$

Tablo 7 incelendiğinde, 4-6 yaş aralığındaki çocukların problem davranışlarına ilişkin puanlarının anne öğrenim durumu değişkenine göre farklılaşma durumunu incelemek amacıyla yapılan “Kruskal Wallis-H” testi sonucunda, çocukların anne öğrenim durumu değişken gruplarının sıra ortalamaları arasındaki fark problem davranış toplamı ($\chi^2=15.69$; $p<.05$) ile sorunları ifade etme problemi ($\chi^2=13.77$; $p<.05$) ve öğrenme problemi ($\chi^2=40.99$; $p<.05$) alt boyutları için istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Tespit edilen farklılaşmanın hangi ikili gruplardan kaynaklı olduğunu saptamak üzere Levene’s testi ile grup dağılımlarının varyanslarının homojenliği incelenmiştir. Bu doğrultuda, problem davranış toplamı ($L= 2.62$; $p<.05$) ile sorunları ifade etme problemi ($L= 2.59$; $p<.05$) ve öğrenme problemi ($L= 7.09$; $p<.001$) alt boyutlarına ilişkin varyansların homojen olmadığının belirlenmesinin ardından post-hoc tekniklerinden Games-Howell testi yapılmıştır.

Kruskal Wallis-H analizi sonrası kullanılan Games-Howell testi sonucunda, sorunları ifade etme alt boyutunda ilkökul mezunu ile üniversite mezunu arasında; öğrenme problemi alt boyutunda ilkökul mezunu ile ortaokul mezunu arasında ve ortaokul mezunu ile üniversite mezunu arasında; problem davranış toplamında ilkökul mezunu ile ortaokul mezunu arasında ($p<.05$) düzeyinde anlamlı farklılık olduğu görülmüştür.

4-6 yaş aralığındaki çocukların problem davranışlarının baba öğrenim durumu değişkenine göre farklılaşma durumunu incelemek amacıyla uygulanan analizlere ait bulgular Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8

4-6 Yaş Aralığındaki Çocukların Problem Davranışlarına İlişkin Puanlarının Baba Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Kruskal-Wallis H Testi Bulguları

	Baba Öğrenim Durumu	n	Sıra Ort.	sd	X ²	p	F	Anlamlı Fark
Sorunları İfade Etme Problemi	İlkokul Mezunu(1)	38	133.32					1-2, 1-3 1-4,
	Ortaokul Mezunu(2)	68	46.35					2-3, 3-4
	Lise Mezunu(3)	36	113.11	3	89.74	.00**	73.35	
	Üniversite Mezunu(4)	29	83.31					
	Toplam	171						
Öğrenme Problemi	İlkokul Mezunu(1)	38	111.16					1-2, 1-4, 2-3, 3-4
	Ortaokul Mezunu(2)	68	63.50					
	Lise Mezunu(3)	36	126.56	3	59.62	.00**	43.88	
	Üniversite Mezunu(4)	29	55.45					
	Toplam	171						
Problem Davranış Toplamı	İlkokul Mezunu(1)	38	125.26					1-2, 1-4 2-3, 3-4
	Ortaokul Mezunu(2)	68	54.38					
	Lise Mezunu(3)	36	118.11	3	70.60	.00**	59.32	
	Üniversite Mezunu(4)	29	68.83					
	Toplam	171						

** $p<.001$

Tablo 8 incelendiğinde, 4-6 yaş aralığındaki çocukların problem davranışlarına ilişkin puanlarının baba öğrenim durumu değişkenine göre farklılaşma durumunu incelemek amacıyla uygulanan “Kruskal Wallis-H” testi neticesinde, çocukların baba öğrenim durumu değişken gruplarının sıra ortalamaları arasındaki farkın problem davranış toplamı ($\chi^2=70.60$; $p<.001$) ile

sorunları ifade etme problemi ($\chi^2=89.74$; $p<.001$) ve öğrenme problemi ($\chi^2=59.62$; $p<.001$) alt boyutları için istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır. Tespit edilen farklılaşmanın hangi ikili gruplardan kaynaklı olduğunu saptamak üzere Levene's testi ile grup dağılımlarının varyanslarının homojenliği incelenmiştir. Bu doğrultuda, problem davranış toplamı ($L= 59.32$; $p<.001$) ile sorunları ifade etme problemi ($L= 73.35$; $p<.001$) ve öğrenme problemi ($L= 43.88$; $p<.001$) alt boyutlarına ilişkin varyansların homojen olmadığı belirlenmesinin ardından post-hoc tekniklerinden Games-Howell testi yapılmıştır.

Kruskal Wallis-H analizi sonrası kullanılan Games-Howell testi sonucunda, sorunları ifade etme alt boyutunda tüm öğrenim düzeylerinin birbirleriyle arasında; öğrenme problemi alt boyutunda ve problem davranış toplamında ilkökul mezunu ile ortaokul mezunu arasında, ilkökul mezunu ile üniversite mezunu arasında, ortaokul mezunu ile lise mezunu arasında, lise mezunu ile üniversite mezunu arasında ($p<.001$) düzeyinde anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada, 4-6 yaş aralığındaki çocukların problem davranışları ile dijital oyun bağımlılığı eğilimleri arasında bir ilişki olup olmadığı belirlenerek, çocukların dijital oyun bağımlılığı eğilimlerinin problem davranışlarını yordayıcı etkisi incelenmiştir. Ayrıca, çocukların problem davranışlarının anne-baba öğrenim düzeyi, kardeş sayısı ve cinsiyet değişkenlerine göre farklılaşma durumunun belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın korelasyon analizi bulgularında, çocukların dijital oyun bağımlılığı eğilimi toplamı ve çatışma, sürekli oynama alt boyutları ile problem davranış toplamı, sorunları ifade etme problemi alt boyutu, öğrenme problemi alt boyutu arasında; çocukların dijital oyun bağımlılığı eğilimi hayattan kopma alt boyutu ile problem davranış toplamı, öğrenme problemi alt boyutu arasında istatistiksel olarak pozitif yönlü orta derecede anlamlı ilişki belirlenmiştir. Çocukların dijital oyun bağımlılığı eğiliminin hayata yansıtma alt boyutu ile problem davranış ve alt boyutları arasında, dijital oyun bağımlılığı eğiliminin hayattan kopma alt boyutu ile problem davranışın sorunları ifade etme alt boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki belirlenmemiştir. Regresyon analizleri neticesinde, dijital oyun bağımlılığı eğiliminin çatışma, sürekli oynama, hayata yansıtma, hayattan kopma alt boyutlarının çocukların problem davranışlarını %28.9 oranında, sorunları ifade etme problemini %24.6 oranında, öğrenme problemini %36.9 oranında anlamlı biçimde yordadığı tespit edilmiştir.

Mevcut araştırma bulguları dijital oyun bağımlılığının çeşitli sorunlarla bağıntılı olduğunu gösteren araştırmalar ile tutarlıdır (Budak, 2020; Lemola vd., 2011; Gentile vd., 2011). Bu çalışmalarda, araştırma bulgularına benzer olarak dijital oyun bağımlılığı ile davranış problemlerinin ilişkili olduğu rapor edilmiştir (Holtz & Appel, 2011). Budak (2020) araştırmasında, çocukların dijital oyun bağımlılığı eğilimlerinin artışı ile sosyal yetkinliklerinin azaldığı, öfke-agresyon, kaygı-geri çekilme davranışlarının artış gösterdiği bulgusuna ulaşmıştır. Konu ile ilgili olarak alanyazın çalışmalarının, çocukların dijital araçları kullanım şekli ve içeriğine yoğunlaştığı görülmektedir. Okul öncesi dönemde çocuklar yaşadıkları deneyimlerini taklit etme ve özdeşim kurma yoluyla içselleştirerek davranışa dönüştürürler. Nitekim, problemleri teknoloji kullanımının ve olumsuz içeriklere maruz kalmanın çocukların problem davranışları gösterme ve saldırganlık gibi olumsuz davranış biçimlerini benimsemede etkili olduğunu gösteren çalışmalar dikkat çekmektedir (Anderson vd., 2010; Bilgi, 2005; Ergün, 2015; Hastings vd., 2009). Anderson ve diğerlerinin (2010) meta-analiz çalışmasında, şiddet içeren dijital oyunlar ile problem davranışlar arasındaki bağıntıları inceleyen çalışmalar ele alınmış ve bu içeriklere maruz kalmanın saldırgan davranışları artırdığı sonucuna varılmıştır. Gentile ve diğerleri (2011) iki yıl süren araştırmalarında, dijital oyun kullanımındaki artışı, düşük sosyal yetkinlik ve yüksek düzeyde dürtüsellikle ilişkilendirmişlerdir. Çocuğun dijital

araç kullanımı ile sosyal-duygusal gelişimi arasındaki karmaşık ilişkiye dair bazı araştırmalar, çocuğun sosyal ve duygusal özelliklerinin dijital araç kullanım alışkanlıklarını şekillendirebileceğini de öne sürmektedir. Dijital araç kullanımı ile davranış arasındaki çift yönlü ilişkileri inceleyen bu çalışmalar erken dönemde davranışsal düzenleme sorunları olan çocukların genel olarak daha fazla dijital araç kullandıklarını, mobil cihazlarda daha fazla zaman geçirdiklerini ve dijital araçları daha bireysel kullandıklarını öne sürmüşlerdir (Levine vd., 2019; Nabi & Krmar, 2016). McDaniel ve Radesky (2020) araştırmasında, çocuğun dışsallaştırma davranışını daha sonraki tablet ve oyun kullanımıyla ilişkilendirirken aynı zamanda TV kullanımının dışsallaştırma davranışındaki artışları öngördüğünü belirtmişlerdir. Bununla birlikte, Nikken ve Schols (2015), problem davranışlara sahip küçük çocukların ebeveynlerinin dijital araçları davranış değiştirici veya bakıcı olarak kullanma olasılıklarının daha yüksek olduğunu bulmuşlardır. Mevcut araştırma bulguları doğrultusunda, alanyazın bulguları da dikkate alınarak çocukların dijital oyun bağımlılığı eğilimlerinin davranış problemleri üzerinde etkisinin olduğu söylenebilmektedir.

Çocukların problem davranışlarının cinsiyet değişkenine göre farklılaşma durumunu saptamak amacıyla gerçekleştirilen analizler sonucunda, kız ve erkek çocuklarının problem davranış toplam puanlarının, öğrenme problemi alt boyutuna ilişkin puanlarının ve sorunları ifade etme alt boyutuna ilişkin puanlarının sıra ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür. Bulgulara göre, 4-6 yaş aralığındaki erkek çocuklarının problem davranış düzeylerinin kız çocuklarından daha yüksek olduğu söylenebilmektedir. Alanyazında çocukların saldırgan ve problem davranışları ile ilişkili olarak en çok araştırılan konulardan biri cinsiyet kavramıdır. Bu konuda yapılan araştırmalara bakıldığında büyük bir çoğunluğunda mevcut araştırma bulguları ile benzer olarak erkek çocukların, kız çocuklarına göre daha fazla istenmeyen davranış sergilediği ve saldırgan olduğu bulgusuna ulaşılmıştır (Holtz vd., 2015; Işık, 2021; Gustafsson vd., 2017; Maglica vd., 2020; Pekdoğan & Kanak, 2016). Ostrov ve diğerleri (2006) iki yıl süren boylamsal araştırmalarında, dijital medyaya maruz kalan erkek çocuklarının okul yaşantılarında, kız çocuklarının ise sosyal ilişkilerinde fiziksel şiddet eğiliminde olduklarını tespit etmişlerdir. Çocukların davranış problemlerinde cinsiyet faktörünün etkisini inceleyen Katsurada ve Sugawara (1998) 3-6 yaş arası, McCoby ve Jacklin (1980) 6 yaşındaki çocuklar ile gerçekleştirdikleri çalışmalarında, erkek çocukları kızlara oranla daha saldırgan olarak belirlemişlerdir. Tiet ve diğerleri (2001) ile Olson ve diğerleri (2005) erkek çocukların kız çocuklarına oranla daha fazla problem davranış gösterdiklerini; Seven (2007), Kılınç ve Ceylan (2018), Maglica ve diğerleri (2020) okul öncesi dönemde erkek çocuklarının dışa yönelim davranış problemlerini kız çocuklarına göre daha fazla sergilediğini ifade etmişlerdir. Işık (2021), okul öncesi dönemde cinsiyet faktörüne göre çocukların problem davranışlarının anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği bulgusunu elde etmiştir. Byrnes ve diğerlerinin (1999) 150'den fazla çalışmanın yer aldığı meta-analizinde, erkeklerin kızlardan daha yüksek risk alma eğilimlerine sahip olduğu bulunmuştur. Knight ve diğerlerinin (2002) çalışmasında da, erkeklerin kızlara göre daha kolay uyarıldıkları, duygularını daha az düzenleyebildikleri ve daha yüksek düzeyde saldırganlık sergiledikleri bulunmuştur. Görüldüğü üzere çocukların davranış sorunlarının cinsiyete göre farklılıklarını belgeleyen geniş bir literatür ve erkeklerin davranış sorunlarına kızlardan daha yatkın olduğu konusunda genel bir fikir birliği vardır. Çocukların çevresiyle ilişkilerine yön veren sosyal duygusal gelişime ilişkin farklılıkların kültürel olarak çocuğa yüklenen cinsiyet rollerinden de etkilenebileceği belirtilmektedir (Gülay, 2010). Bu kapsamda erkek çocuklarının daha hareketli olması, onaylanmayan davranışlar sergilemesi, cinsiyetleri ile ilişkilendirilerek makul karşılanıp onay görülürken, aynı davranışların kız çocukları tarafından sergilenmesi onaylanmamaktadır. Bu doğrultuda, çocukların problem davranışlarındaki cinsiyet farklılıkları, ebeveynlerin ve toplumun kız ve erkek çocuklara farklı muamelesi ve beklentisi ile açıklanabilir.

Çocukların problem davranışlarına ilişkin puanlarının kardeş sayısı değişkenine göre farklılaşma durumunu saptamak üzere gerçekleştirilen analizler neticesinde, kardeş sayısı

değişken gruplarının sıra ortalamaları arasındaki farkın problem davranış toplamı ile sorunları ifade etme problemi ve öğrenme problemi alt boyutları için istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir. Bu farklılığın kaynağına bakıldığında, problem davranış toplamı ile sorunları ifade etme problemi ve öğrenme problemi alt boyutlarında tek çocuk olanlar ile bir kardeşe sahip çocuklar arasında, bir kardeşe sahip çocuklar ile iki veya daha fazla kardeşe sahip çocuklar arasında anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Bulgulara göre, bir kardeşi olan çocukların problem davranışlarına ait sıra ortalamalarının tek çocuk ve iki veya daha fazla kardeşi olan çocuklardan daha düşük olduğu söylenebilmektedir. Çocukların kardeşleriyle olan ilişkilerinin genellikle onların gelişimi üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu varsayılır (Dunn & Kendrick, 1982; Lamb & Sutton-Smith, 1982). Çokça bahsedilen kardeşten bulaşma olgusu ile davranışların kardeşler arasında aktarıldığı ve aralarındaki benzerliklerin kolaylaştırıldığı ifade edilir (Her vd., 2021). Özellikle okul öncesi dönemde, dışsallaştırma sorunlarında büyük kardeşten küçüğe güçlü bir aktarım olduğu belirtilmektedir (Olson vd., 2020). Berndt ve Bulleit'in (1985) araştırmasında, okul öncesi dönem çocuklarından büyük kardeşi olanların, büyük kardeşi olmayanlara göre daha saldırgan davranışlar sergiledikleri görülmüştür. Ayrıca, aynı cinsiyetten bir kardeşi olan çocuklar diğer çocuklara göre daha fazla taklit davranışı göstermişlerdir; bu da Dunn'ın (1983) aynı cinsiyetten kardeşler arasında özdeşleşmenin daha fazla olduğu hipotezini desteklemektedir. Küçük kardeşlerin duygusal ve davranışsal sorunlarının büyük kardeşlerin genel sorunlarını, akran sorunlarını, davranışsal ve duygusal semptomlarının belirleyicisi olduğunu gösteren çalışmalar da mevcuttur (Hayden vd., 2019). Anselmi ve diğerleri (2004) tarafından yapılan çalışmada küçük kardeş sayısı çocukların davranış sorunlarıyla anlamlı düzeyde ilişkili olarak bulunmuş ve çocuk sayısı arttıkça aile ortamının kalitesinin de o kadar düşük olduğu, duygusal etkileşim, oyunla uyarım ve çeşitli deneyimlerin azaldığı ifade edilmiştir. Alanyazın çalışmaları, çocuk sayısındaki artışın, küçük çocuklarla ilgilenen annelerin çocuğa olan ilgilerinin ve bireysel tepkilerinin azalmasına yol açtığını da belirtmektedir (Teti vd., 1996). Bu bağlamda, aile büyüklüğüne göre aile etkileşimlerinin nitelik ve niceliğindeki farklılaşmanın etkisi ile birlikte kardeş etkileşimi ölçümlerinin araştırmalara dahil edilmesi gerektiği söylenebilir.

Çocukların problem davranışlarına ilişkin puanlarının anne öğrenim durumu değişkenine göre farklılaşma durumunu saptamak üzere gerçekleştirilen analizler neticesinde, anne öğrenim durumu değişken gruplarının sıra ortalamaları arasındaki fark problem davranış toplamı ile sorunları ifade etme problemi ve öğrenme problemi alt boyutları için istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Bu farklılaşmanın kaynağına bakıldığında, sorunları ifade etme alt boyutunda ilkökul mezunları ile üniversite mezunları arasında; öğrenme problemi alt boyutunda ilkökul mezunları ile ortaokul mezunları arasında ve ortaokul mezunları ile üniversite mezunları arasında; problem davranış toplamında ilkökul mezunları ile ortaokul mezunları arasında anlamlı farklılık olduğu saptanmıştır. Bulgulara göre, ilkökul mezunu annelerin çocuklarının problem davranış sıra ortalamalarının ortaokul, lise ve üniversite mezunu annelerin çocuklarının sıra ortalamalarından düşük olduğu söylenebilmektedir. Alanyazında, anne eğitim düzeyinin ebeveynlikle ilgili olabileceğine dair pek çok araştırma bulgusu yer almaktadır. Bu çalışmalarda, genellikle yoksulluk ve düşük eğitime eşlik eden stresli yaşam koşullarının çocuklarla aşırı kontrolcü bir etkileşim tarzına yol açabileceği ifade edilmiştir (Dix, 1991; Ispa vd., 2004). Daha az eğitilmiş ebeveynlerin çocuklarını fiziksel olarak cezalandırma ve otoriter ebeveynlik yapma olasılıkları daha yüksek olarak görülmüştür (Kelley vd., 1993, Straus vd., 1980, akt. Tamis-Lemonda vd., 2009). Bununla birlikte, bu çalışmaların birçoğu düşük ebeveyn eğitiminin çocuklarda daha düşük düzeydeki gelişimsel sonuçlarla ilişkili olduğunu bulmuş (Von-Rueden vd., 2006; Tamis-LeMonda vd., 2004), düşük anne eğitiminin gelecekteki davranış sorunlarını öngördüğünü belirlemiştir. Araştırmalarda, annelerin eğitim düzeyinin çocukta dışsallaştırılmış sorunlarla ilişkili olduğu, eğitim düzeyi düşük olan annelerin çocuklarında davranış sorunları geliştirme riskinin daha yüksek olduğu saptanmıştır (Fergusson & Woodward, 1999; Hosokawa & Katsura, 2017; Huisman vd., 2010). Alanyazında yer alan araştırma bulguları, annelerin eğitimi ile çocuk yetiştirme davranışları arasında doğrudan bir

ilişki olduğunu göstermektedir (Bluestone & Tamis-LeMonda, 1999; Kelley vd., 1992). Ancak, mevcut araştırma ile elde edilen bulguların alanyazın ile farklılık göstermesi eğitim düzeyi düşük olan annelerin benimsedikleri ebeveynlik tarzları ve etkilerinin de ele alınması gerektiğini göstermektedir. Querido ve diğerlerinin (2002) çalışmasında anne eğitimi ebeveynlik tarzıyla ilişkili görülmüş ve daha düşük eğitilmiş annelerin otoriter ebeveynlik tarzını desteklediği belirlenmiş ve otoriter ebeveynlik tarzının, olumlu çocuk sonuçlarının en belirleyicisi olduğu kanıtlanmıştır. Best Start Resource Centre (2014) çalışmasında ise, mevcut araştırma bulguları ile benzer olarak yüksek eğitim düzeyine sahip ebeveynlerin çocuklarında davranış probleminin daha fazla görüldüğü belirtilmiştir (akt. Işık, 2021). Ebeveynlerin çocuk yetiştirme sürecinde yaşadıkları birtakım güçlükleri yönetebilme bağlamında kimi zaman çocuklarına fiziksel şiddet içeren disiplin yöntemleri uygulayarak denetim kurma yoluna başvurmaları çocuklarda problem davranışların artış göstermesinde etkili olabilmektedir. Bu sebeple, ebeveynlerin eğitim düzeylerinin yanı sıra çocuk yetiştirmeye yönelik tutumlarının davranışlar üzerinde etkili olduğu söylenebilmektedir (Işık, 2021). Bu doğrultuda araştırma bulguları, alanyazına dayalı olarak düşük eğitim düzeyine sahip annelerin daha katı ve otoriter tutum sergilemelerinin çocukların problem davranış sergilemesinde önleyici bir etkisi olabilir mi sorusunu düşündürmektedir.

Çocukların problem davranışlarına ilişkin puanlarının baba öğrenim durumu değişkenine göre farklılaşma durumunu saptamak üzere gerçekleştirilen analizler sonucunda, baba öğrenim durumu değişken gruplarının sıra ortalamaları arasındaki fark problem davranış toplamı ile sorunları ifade etme problemi ve öğrenme problemi alt boyutları için istatistiksel olarak anlamlı görülmüştür. Bu farklılığın kaynağına bakıldığında, sorunları ifade etme alt boyutunda tüm öğrenim düzeylerinin birbirleriyle arasında; öğrenme problemi alt boyutunda ve problem davranış toplamında ilkökul mezunları ile ortaokul mezunları arasında, ilkökul mezunları ile üniversite mezunları arasında, ortaokul mezunları ile lise mezunları arasında, lise mezunları ile üniversite mezunları arasında anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Bulgulara göre ortaokul ve üniversite mezunu babaların çocuklarının problem davranış sıra ortalamalarının ilkökul ve lise mezunu babaların çocuklarının sıra ortalamalarından düşük olduğu söylenebilmektedir. Babaların eğitim düzeyine ilişkin çalışmalar, düşük baba eğitim düzeyinin davranış sorunlarının tüm alanlarını (yani dışsallaştırılmış ve içselleştirilmiş sorunlar ile toplam davranış sorunları) önemli ölçüde etkilediğini ortaya çıkarmıştır (Hosokawa & Katsura, 2017). Brummett ve diğerlerinin (2008) çalışmasında, babanın eğitim düzeyi davranış sorunlarıyla anlamlı bir şekilde ilişkili görülmüştür. Sarı (2007), çocukların sosyal uyum ve becerilerinin babaların öğrenim durumuna göre farklılaştığını ve babaların eğitim düzeyindeki artışın çocukların psiko-sosyal gelişimlerini arttırdığını tespit etmiştir. Günindi (2008), çocukların sosyal uyum ve becerilerinde babası üniversite mezunu olanların lise mezunu olanlardan daha yüksek olduğunu belirlemiştir. Özbey (2009) araştırmasında, çocukların sosyal etkileşim düzeylerinin babaların öğrenim durumlarına göre farklılaştığını ve farkın yüksek düzeyde eğitimi olan babaların lehine olduğunu saptamıştır. Uzun ve Baran (2019), çocukların olumlu ilişki ve çatışmalarının babanın öğrenim durumuna göre farklılık gösterdiğini tespit etmişlerdir. Babaları daha az eğitilmiş olan çocukların daha fazla davranış sorunları yaşamasının çeşitli nedenleri olabilir; bunlar arasında daha az olumlu ebeveynlik tarzları, evdeki daha düşük kaliteli ortamlar ve çevrelerindeki stresli olaylara maruz kalma sayılabilir. Dahası, daha az eğitilmiş babalar, fiziksel ve otoriter disiplin uygulamaları da dahil olmak üzere olumsuz ebeveynlik tutumlarına daha fazla güvenme eğilimindedir (Frias-Armenta & McCloskey, 1998; Kelley vd., 1992). Babaların eğitim düzeyinin, erken çocukluk döneminde duyarlı ebeveynlik ile ilişkili olduğuna dair araştırmalar mevcut çalışmanın bulgularını destekler niteliktedir (Tamis-LeMonda vd., 2004). Bu çalışmalarda Alpoğuz (2014), eğitim düzeyi arttıkça ebeveynlerin demokratik tutumlarının arttığını belirtmiş, Chen ve diğerleri (2002), ebeveynlerin çocuklarına karşı sergiledikleri sıcak ve destekleyici tutumun, çocuğun agresif davranışlarını kontrol ederek sosyal uyum davranışlarını öğrenmesini etkilediğini ifade etmişlerdir. Buna karşılık baskıcı ve katı disiplin davranışları

sergileyen ebeveynlerin çocuklarında yüksek düzeyde sosyal kaygı (Erkan, 2002) ve davranış problemleri (Saydam & Gençöz, 2005) görüldüğü belirlenmiştir.

Bu çalışmanın çeşitli sınırlılıkları bulunmaktadır ve bunların gelecekteki araştırmalarda ele alınması önerilmektedir. Gelecekteki araştırmaların, teknoloji kullanımının içeriğini ve bağlamını da dikkate almaları önerilebilir (örn. yolculuk sırasında, yemek sırasında, yatmadan önce kullanılmış). Ayrıca, mevcut araştırmada her ailede anne ve babanın çocukla ve dijital araçlarla ne kadar zaman geçirdikleri ölçülmemiştir, bunun anne ve babanın çocuğun medyada geçirdiği süreye ilişkin algılarını etkileyebileceği düşünülmektedir. Ayrıca çocukların problemleri teknoloji kullanımı ve problem davranışlarına ilişkin ölçekler aileleri tarafından doldurulmuştur ve bu da muhtemelen yanıtlamada önyargı ve yanlılığa neden olmuş olabilir. Ayrıca araştırmada, okuldaki davranış sorunlarına da yer verilmemiştir. Gelecekteki araştırmaların öğretmen ve ebeveyn derecelendirmelerini birleştirmeleri önerilebilir. Gelecekteki araştırmalar için önemli bir yön, kardeşler arası ilişki kalitesinin çocukların problem davranışları arasındaki ilişkilere aracılık edip etmediğini belirlemektir. Alanyazın araştırmaları arkadaş veya kardeş ile yüksek ilişki kalitesinin, diğer partnerle (kardeş ya da arkadaş) düşük kaliteli bir ilişkinin potansiyel olumsuz sonucunu tamponladığını da göstermektedir. Tampon etkisine dair bu tür kanıtlar, agresif-yıkıcı davranış sorunları riski taşıyan küçük çocuklar arasında, çocuğun bir arkadaşıyla ya da büyük kardeşiyle ilişkisini kolaylaştırmanın, önleyici müdahale için verimli bir yol olduğunu göstermektedir. Aynı zamanda, erkek çocukların erken dönemde sosyal uyum açısından bir risk grubunu temsil ettiği bulgusunun bir sonucu olarak, bu gelişim döneminde erkeklerin saldırgan ve hiperaktif davranışlarını hedef alan müdahalelere odaklanılmalıdır.

Ayrıca, bir diğer sınırlılık ise verilerin kesitsel niteliğinden kaynaklanmaktadır. Ebeveyn katılımının çocukların davranışlarını etkilediği varsayılsa da, çocukların davranışlarının da ebeveynleri etkilemesi mümkündür (Belsky, 1991). Alanyazında, erken davranışsal düzenleme sorunları olan çocukların, ebeveynlerinin başa çıkma stratejileri doğrultusunda genel olarak daha fazla medya kullandıklarını, mobil cihazlarda daha fazla zaman geçirdiklerini ve medyayı daha bireysel kullandıklarını öne süren araştırmalar mevcuttur (Chung vd., 2022). Bu nedenle, gelecekteki çalışmaların bu sınırlamayı ele alabilmesinin bir yolu, ebeveynler ve çocuklar arasındaki zaman içindeki karşılıklı etkileri modellemek için boylamsal verilerle yapısal eşitlik yöntemlerini kullanmaktır; bu makale için incelenen çalışmaların hiçbirinde gözlemlenmeyen bir stratejidir. Ayrıca, pediatri klinisyenlerinin ve erken çocukluk dönemi eğitimcilerinin, ebeveynlerin zor çocuk davranışlarını veya yoğun duygularını yönetmek için alternatif başa çıkma stratejileri geliştirmelerine yardımcı olması önemlidir. Gelecekteki politika beyanları, çocukların medya taleplerini yönetmek, sosyal-duygusal güçlükleri olan çocuklar için içerik seçmek veya ebeveyn stresini azaltmak için özel rehberlik sağlamayı düşünebilir.

Bu çalışmanın sonuçları, davranış sorunlarının varlığının yalnızca çocuğun doğumunda mevcut olan bireysel veya sosyal demografik faktörlerle belirlenmediğini, aynı zamanda mevcut koşullar, özellikle ev ortamındaki deneyimler tarafından da belirlendiğini göstermektedir. Bu doğrultuda, içerik açısından nitelikli ve çocuğun gelişim özelliklerine uygun dijital araçlar ile etkileşimin, sürenin de bilinçli bir şekilde yönetilmesiyle çocuklara olumlu katkı sağlayabileceği gibi tam tersi olarak bilinçsiz ve yanlış kullanım maruziyetlerinin çocuklar için istenmeyen sonuçlar doğurabileceği unutulmamalıdır.

KAYNAKÇA

Alpoğuz, D. U. (2014). *Algılanan ana-baba tutumlarının ilköğretim öğrencilerinin okumaya yönelik tutumlarına ve Türkçe dersi akademik başarılarına etkisi* [Yüksek lisans tezi]. Ahi Evran Üniversitesi.

- Amato, P. R., & Rivera, F. (1999). Paternal involvement and children's behavior problems. *Journal of Marriage and Family*, 61(2), 375-384. <https://doi.org/10.2307/353755>
- Anderson, C. A., Shibuya, A., Ihori, N., Swing, E. L., Bushman, B. J., Sakamoto, A., Rothstein, H. R., & Saleem, M. (2010). Violent video game effects on aggression, empathy, and prosocial behavior in eastern and western countries: A meta-analytic review. *Psychological Bulletin*, 136(2), 151-173.
- Anselmi, L., Piccinini, C. A., Barros, F. C., & Lopes, R. S. (2004). Psychosocial determinants of behaviour problems in Brazilian preschool children. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 45(4), 779-788. <https://doi.org/10.1111/j.1469-7610.2004.00271.x>.
- Baranowski, T., Blumberg, F., Buday, R., DeSmet, A., Fiellin, L. E., Green, C. S., Kato, P. M., Lu, A. S., Maloney, A. E., Mellecker, R., Morrill, B. A., Peng, W., Shegog, R., Simons, M., Staiano, A. E., Thompson, D., & Young, K. (2016). Games for health for children-current status and needed research. *Games Health J.*, 5(1), 1-12. <https://doi.org/10.1089/g4h.2015.0026>.
- Bartholomew, L. K., Parcel, G. S., Kok, G., Gottlieb, N. H., Schaalma, H. C., & Markham, C. C. (2016). *Planning health promotion programs: An intervention mapping approach* (4th ed.), Bass, J., & Imprints, P.Wiley.
- Basten, M., Tiemeier, H., Althoff, R. R., Van de Schoot, R., Jaddoe, V. W. V., Hofman, A., Hudziak, J. J., Verhulst, F. C., & Van der Ende, J. (2016). The stability of problem behavior across the preschool years: An empirical approach in the general population. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 44(2), 393-404. <https://doi.org/10.1007/s10802-015-9993-y>
- Berndt, T. J., & Bulleit, T. N. (1985). Effects of sibling relationships on preschoolers' behavior at home and at school. *Developmental Psychology*, 21(5), 761-767.
- Bilgi, A. (2005). *Bilgisayar oyunu oynayan ve oynamayan ilköğretim öğrencilerinin saldırganlık, depresyon ve yalnızlık düzeylerinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Bilir, Ş., Arı, M., Dönmez, N. B., Atik, B., & San, P. (1991). Türkiye'nin 16 ilinde 4 - 12 yaşlar arasındaki 50.473 çocuğa fiziksel ceza verme sıklığı ve buna ilişkin problem durumlarının incelenmesi. *Aile ve Toplum*, 1(1).
- Bluestone, C., & Tamis-LeMonda, C. S. (1999). Correlates of parenting styles in predominantly working- and middle-class African American mothers. *Journal of Marriage and the Family*, 61, 881-893.
- Brummett, B. H., Boyle, S. H., Siegler, I. C., Kuhn, C. M., Ashley-Koch, A., Jonassaint C. R., Züchner, S., Collins, A., & Williams, R. B. (2007). Effects of environmental stress and gender on associations among symptoms of depression and the serotonin transporter gene linked polymorphic region (5-HTTLPR). *Behav Genet.*, 38(1), 34-43. <https://doi.org/10.1007/s10519-007-9172-1>
- Budak, K. S. (2020). *Okul öncesi dönem çocukları için dijital oyun bağımlılık eğilimi ölçeğinin ve dijital oyun ebeveyn rehberlik stratejileri ölçeğinin geliştirilmesi, problem davranışlarla ilişkisinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Pamukkale Üniversitesi.
- Budak, S. (2000). *Psikoloji sözlüğü*. Bilim ve Sanat Yayınları.

- Burke, R. V., Kuhn, B. R., Peterson, J. L., Peterson, R. W., & Badura-Brack, A. S. (2010). Don't kick me out!: Day treatment for two preschool children with severe behavior problems. *Clinical Case Studies, 9*(1), 28-40.
- Byrnes, J. P., Miller, D. C., & Schafer, W. D. (1999). Gender differences in risk taking: A meta-analysis. *Psychological Bulletin, 125*(3), 367–383. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.125.3.367>
- Campell, S. B., (1997) Behavior problems in preschool children: Developmental and family issues. *Advances in Clinical Child Psychology, 19*, 1–26.
- Carter, D. R., & Pool, J. L. (2012). Appropriate social behavior: Teaching expectations to young children. *Early Childhood Education Journal, 40*(5), 315–321. <https://doi.org/10.1007/s10643-012-0516-y>
- Chen, X., Chen, H., Wang, L., & Liu, M. (2002). Noncompliance and child-rearing attitudes as predictors of aggressive behaviour: A longitudinal study in Chinese children. *International Journal of Behavioral Development, 26*(3), 225-233.
- Chung, G., Lanier, P., & Wong, P. Y. J. (2022). Mediating effects of parental stress on harsh parenting and parent-child relationship during coronavirus Covid-19 pandemic in Singapore. *J. Fam. Violence, 37*, 801–812. <https://doi.org/10.1007/s10896-020-00200-1>
- Cliff, D. P., Howard, S. J., Radesky, J. S., McNeill, J., & Vella, S. A. (2018). Early childhood media exposure and self-regulation: Bidirectional longitudinal associations. *Academic Pediatrics, 18*, 813–819.
- Cooper, P. (2011). Teacher strategies for effective intervention with students presenting social, emotional and behavioural difficulties: An international review. *European Journal of Special Needs Education, 26*(1), 71-86.
- Diamond, A. (2002). Normal development of prefrontal cortex from birth to young adulthood: Cognitive functions, anatomy, and biochemistry, In D. Stuss and R. Knight (eds.), *Principles of frontal lobe function*. Oxford University Press
- Dix, T. (1991). The affective organization of parenting: Adaptive and maladaptive processes. *Psychological Bulletin, 110*(1), 3–25.
- Dunn, J. (1983). Sibling relationships in early childhood. *Child Development, 54*, 787–811.
- Dunn, J., & Kendrick, S. (1982). *Siblings: Love, envy, and understanding*. Harvard University Press.
- Egger, H. L., & Angold, A. (2006). Common emotional and behavioral disorders in preschool children: Presentation, nosology, and epidemiology. *Journal of Child Psychology and Psychiatry, 47*(3–4), 313–337. <https://doi.org/10.1111/j.1469-7610.2006.01618.x>
- Ergün, G. (2015). *Şiddet içerikli bilgisayar oyunu oynayan ikinci kademe öğrencilerinin saldırganlık eğilimlerinin ve benlik saygı düzeylerinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. İstanbul Arel Üniversitesi.
- Eripek, S. (1982). Kurumsal açıdan çocuklardaki problem davranışların nedenleri ve bir sınıflandırma. *Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 15*(2), 35-46.
- Erkan, Z. (2002). Sosyal kaygı düzeyi yüksek ve düşük ergenlerin ana baba tutumlarına ilişkin nitel bir çalışma. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 10*(10), 120-133.

- Erol, N., ve Şimşek, Z. (2001) Türkiye ruh sağlığı profili: Çocuk ve gençlerde yeterlik alanları ile sorun davranışların dağılımı. Erol, N., Kılıç, C. ve diğerleri (Ed.), *Türkiye Ruh Sağlığı Profili: Ön Rapor* (s12-33) içinde. Aydoğdu Ofset.
- Fergusson, D. M., & Woodward, L. J. (1999). Maternal age and educational and psychosocial outcomes in early adulthood. *J Child Psychol Psychiatry*, 43, 479-489.
- Fox, N. A., & Calkins, S. D. (2003). The development of self-control of emotion: Intrinsic and extrinsic influences. *Motiv Emot.*, 27, 7-26.
- Frias-Armenta, M., & McCloskey, L. A. (1998). Determinants of harsh parenting in Mexico. *J Abnorm Child Psychol*, 26, 129-139.
- Galbally, M., & Lewis, A. J. (2017). Depression and parenting: the need for improved intervention models. *Current Opinion in Psychology*, 15, 61-65.
- Gentile, D. A., Choo, H., Liau, A., Sim, T., Li, D., Fung, D., & Khoo, A. (2011). Pathological video game use among youths: A two-year longitudinal study. *Pediatrics*, 127(2), 319-329.
- Gözüm, A. İ. C., & Kandır, A. (2020). Okul öncesi çocukların dijital oyun oynama sürelerine göre oyun eğilimi ile konsantrasyon düzeylerinin incelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 41, 82-100.
- Groves, C. L., & Anderson, C. A. (2015). Video game violence and offline aggression. In E. Aboujaoude & V. Starcevic (Eds.), *Mental Health in the Digital Age: Grave Dangers, Great Promise* (pp. 86-105). New York: Oxford University Press.
- Gustafsson, B. M., Proczkowska-Björklund, M., & Gustafsson, P. A. (2017). Emotional and behavioural problems in Swedish preschool children rated by preschool teachers with the Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ). *BMC Pediatrics*, 17(110), 1-10.
- Gülây, H. (2010). *Okul öncesi dönemde akran ilişkileri*. Pegem yayıncılık.
- Gülây-Ogelman, H., & Çiftçi-Topaloğlu, Z. (2014). 4-5 yaş çocuklarının sosyal yetkinlik, saldırganlık, kaygı düzeyleri ile annebabalarının ebeveyn özyeterliği algısı arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(1), 241-271.
- Günindi, N. (2008). *Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden altı yaş çocuklarının sosyal uyum becerileri ile anne-babalarının empatik becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. [Yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Gürpınar-Akan, A. (2001). *7-12 yaş çocuklarında görülen uyum ve davranış bozuklukları ve benlik saygısı ilişkisi* [Yüksek lisans tezi]. İstanbul Üniversitesi.
- Hainey, T., Connolly, T. M., Boyle, E. A., Wilson, A., & Razak, A. A (2016). Systematic literature review of games-based learning empirical evidence in primary education. *Comput. Educ.*, 102, 202-223.
- Hastings, E. C., Karas, T. L., Winsler, A., Way, E., Madigan, A., & Tyler, S. (2009). Young children's video/computer game use: Relations with school performance and behavior. *Issues in Mental Health Nursing*, 30, 638-649. <https://doi.org/10.1080/01612840903050414>
- Hayden, N. K., Hastings, R. P., Totsika, V., & Langley, E. (2019). A population-based study of the behavioral and emotional adjustment of older siblings of children with and without

intellectual disability. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 47, 1409–1419. <https://doi.org/10.1007/s10802-018-00510-5>

- Her, Y. C., Batur, Z. Z., Vergauwen, J., & Mortelmans, D. (2021). Siblings' similarities and dissimilarities: A review of theoretical perspectives and empirical insights. *Journal of Family Theory & Review*, 13(4), 447–462. <https://doi.org/10.1111/JFTR.12436>
- Holtz, P., & Appel, M. (2011). Internet use and video gaming predict problem behavior in early adolescence. *Journal of Adolescence*, 34(1), 49-58.
- Horzum, M. B., Ayas, T., & Çakır-Balta, Ö. (2008). Çocuklar için bilgisayar oyun bağımlılığı ölçeği. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(30), 76-88.
- Hosokawa, R., & Katsura, T. (2018). Association between mobile technology use and child adjustment in early elementary school age. *Plos One*, 13(7), e0199959. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0199959>
- Hughes, C., White, A., Sharpen, J., & Dunn, J. (2000). Antisocial, angry, and unsympathetic: Hard-to-manage preschoolers' peer problems and possible cognitive influences. *Journal of Child Psychology and Psychiatry and Allied Disciplines*, 41(2), 169-179.
- Huisman, M., Araya, R., Lawlor, D. A., Ormel, J., Verhulst, F. C., & Oldehinkel, A. J. (2010). Cognitive ability, parental socioeconomic position and internalising and externalising problems in adolescence: Findings from two European cohort studies. *Eur J Epidemiol.*, 25(8), 569-580. <https://doi.org/10.1007/s10654-010-9473-1> PMID: 20535529
- Ispa, J. M., Fine, M. A., Halgunseth, L. C., Harper, S., Robinson, J., Boyce, L., Brooks-Gunn, J., & Brady-Smith, C. (2004). Maternal intrusiveness, maternal warmth and mother-toddler relationship outcomes: Variations across low-income ethnic and acculturation groups. *Child Development*, 75(6), 1613–1631.
- İşık, E. (2021). Erken çocuklukta görülen davranış problemlerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(40), 183-226.
- İnanlı, S. (2015). *Okul öncesi çocukların medya kullanımı ile prososyal ve agresif davranışları arasındaki ilişki* [Yüksek lisans tezi]. Boğaziçi Üniversitesi.
- İşmen-Gazioğlu, A. E., Canel, A. N., & Deniz, M. B. (2018). *Çocuk yetiştirmede temel beceriler*. AEP Yayınları.
- Jang, K. S., Hwang, S. Y., & Choi, J. Y. (2008). Internet addiction and psychiatric symptoms among Korean adolescents. *Journal of School Health*, 78, 165-171.
- Jung, J. Y., & Ha, J. H. (2013). The effects of general stress and emotional expression on upper grades of elementary school students' smart phone addiction. *Journal of Family and Counseling*, 3(1), 61-77.
- Kandır, A. (2000). Öğretmenlerin beş-altı yaş çocuklarında görülen davranış problemlerine ilişkin bilgi ve tutumları. *Gazi Üniv. Mesleki Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 42-50.
- Kanlıkılıçer, P. (2005). *Okul öncesi davranış sorunları tarama ölçeği geçerlilik güvenirlik çalışması* [Yüksek lisans tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Kars, G.B. (2010). *Şiddet içerikli bilgisayar oyunlarının çocuklarda saldırganlığa etkisi* [Yüksek lisans tezi]. Ankara Üniversitesi.

- Katsurada, E., & Sugawara, A. I. (1998) The relationship between hostile attributional bias and aggressive behavior in preschoolers. *Early Childhood Research Quarterly*, 13(4), 623-636.
- Kelley, M. L., Power, T. G., & Wimbush, D. D. (1992). Determinants of disciplinary practices in low-income Black mothers. *Child Development*, 63, 573-582.
- Kelley, M. L., Sanchez-Hucles, J., & Walker, R. R. (1993). Correlates of disciplinary practices in working- to middle-class African-American mothers. *Merrill-Palmer Quarterly*, 39, 252-264.
- Kılınç, N., & Ceylan, Ş. (2018). 5-6 yaş çocuklarının sosyal beceri ve problem davranışları ile oyun davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi*, 8(1), 297-332.
- Knickmeyer, R. C., Gouttard, S., Kang, C., Evans, D., Wilber, K., Smith, J. K., Hamer, R. M., Lin, W., Gerig, G., & Gilmore, J. H. (2008). A structural MRI study of human brain development from birth to 2 years. *The Journal of Neuroscience*, 28(47), 12176 –12182. <https://doi.org/10.1523/JNEUROSCI.3479-08.2008>
- Knight, G. P., Guthrie, I. K., Page, M. C., & Fabes, R. A. (2002). Emotional arousal and gender differences in aggression: A meta-analysis. *Aggressive Behavior*, 28(5), 366-393. <https://doi.org/10.1002/ab.80011>
- Köklü, N., Büyüköztürk, Ş., & Çokluk, Ö. (2023). *Sosyal bilimler için istatistik* (27. Baskı). Pegem Akademi Yayıncılık.
- Lamb, M. E., & Sutton-Smith, B. (1982). *Sibling relationships: Their nature and significance across the life span*. Hillsdale.
- Lemmens, J. S., Valkenburg, P. M., & Peter, J. (2009). Development and validation of a Game Addiction Scale for adolescents. *Media Psychology*, 12, 77-95.
- Lemola, S., Brand, S., Vogler, N., Perkinson-Gloor, N., Allemand, M., & Grob, A. (2011). Habitual computer game playing at night is related to depressive symptoms. *Personality and Individual Differences*, 51(2), 117-122.
- Levine, L. E., Waite, B. M., Bowman, L. L., & Kachinsky, K. (2019). Mobile media use by infants and toddlers. *Computers in Human Behavior*, 94, 92-99.
- Lissak, G. (2018). Adverse physiological and psychological effects of screen time on children and adolescents: Literature review and case study. *Environmental research*, 164, 149-157. <https://doi.org/10.1016/j.envres.2018.01.015>
- Maglica, T., Ercegovac, I. R., & Ljubetić, M. (2020). Mindful parenting and behavioral problems in preschool children. *Hrvatska Revija Za Rehabilitacijska Istraživanja*, 56(1), 44-57.
- McCoby, E. E., & Jacklin, C. N. (1980) Sex differences in aggression: A rejoinder and reprise. *Child Development*, 51, 964-980.
- McDaniel, B. T., & Radesky, J. S. (2020). Longitudinal associations between early childhood externalizing behavior, parenting stress, and child media use. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*. <https://doi.org/10.1089/cyber.2019.0478>
- Munzer, T. G., Miller, A. L., Peterson, K. E., Brophy-Herb, H. E., Horodyski, M. A., Contreras, D., Sturza, J., Lumeng, J. C., & Radesky, J. (2018). Media exposure in low-

- income preschool-aged children is associated with multiple measures of self-regulatory behavior. *Journal of Developmental and Behavioral Pediatrics*, 39, 303–309.
- Mustafaoğlu, R., & Yasacı, Z. (2018). Dijital oyun oynamanın çocukların ruhsal ve fiziksel sağlığı üzerine olumsuz etkileri. *Bağımlılık Dergisi*, 19(3), 51-58.
- Nabi, R. L., & Krčmar, M. (2016) It takes two: The effect of child characteristics on US parents' motivations for allowing electronic media use. *Journal of Children and Media*, 1–19.
- Nikken, P., & Schols, M. (2015). How and why parents guide the media use of young children. *J Child Fam Stud.*, 24(11), 3423-3435. [https://doi.org/ 10.1007/s10826-015-0144-4](https://doi.org/10.1007/s10826-015-0144-4).
- Njoroge, W. F. M., & Bernhart, K. P. (2011). Assessment of behavioral disorders in preschool-aged children. *Curr Psychiatry Rep*, 13(2), 84-92.
- Olson, S. L., Ip, K. I., Gonzalez, R., Beyers-Carlson, E. E. A., & Volling, B. L. (2020). Development of externalizing symptoms across the toddler period: The critical role of older siblings. *Journal of Family Psychology*, 34(2), 174. [https:// doi. org/ 10. 1037/FAM00 00581](https://doi.org/10.1037/FAM0000581)
- Olson, S. L., Sameroff, A. J., Kerr, D. C., Lopez, N. L., & Wellman, H. M. (2005). Developmental foundations of externalizing problems in young children: The role of effortful control. *Development and psychopathology*, 17(1), 25-45.
- Ostrov, J. M., Gentile, D. A., & Crick, N. R. (2006). Media exposure, aggression and prosocial behavior during early childhood: A longitudinal study. *Social Development*, 15(4), 612–627. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9507.2006.00360.x>
- Ögel, K. (2012). *İnternet bağımlılığı*. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Özbey, S. (2009). *Anaokulu ve anasınıfı davranış ölçeğinin geçerlik güvenirlik çalışması ve destekleyici eğitim programının etkisinin incelenmesi* [Doktora tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Pekdoğan, S., & Kanak, M. (2016). A study on social competence and temperament of pre-school children's. *Journal of Education and Learning*, 5(4), 133-140.
- Pellas, N., Fotaris, P., Kazanidis, I., & Wells, D. (2019). Augmenting the learning experience in primary and secondary school education: A systematic review of recent trends in augmented reality game-based learning. *Virtual Real.*, 23, 329–346.
- Poulou, M. S. (2015). Emotional and behavioural difficulties in preschool. *Journal of Child and Family Studies*, 24(2), 225-236.
- Querido, J. G., Warner, T. D., & Eyberg, S. M. (2002). Parenting styles and child behavior in African American families of preschool children. *Journal of Clinical Child & Adolescent Psychology*, 31(2), 272-277.
- Radesky, J., Schumacher, J., & Zuckerman, B. (2014). Mobile and interactive media use by young children: The good, the bad, and the unknown. *Pediatrics*, 135(1), 1-3. <https://doi.org/10.1542/peds.2014-2251>
- Rideout, V. (2017). *The common sense census: Media use by kids age zero to eight*. San Francisco, CA: Common Sense Media.
- Rideout, V., & Robb, M. B. (2019). *The common sense census: Media use by tweens and teens*. Common Sense Media. <https://www.commonsensemedia.org/sites/default/files/uploads/research/2019-census-8-to-18-full-report-updated.pdf>

- Saleme, P., Pang, B., Dietrich, T., & Parkinson, J. (2020). Prosocial digital games for youth: A systematic review of interventions. *Comput. Hum. Behav. Rep.*, 2, 100039.
- Sarı, E. (2007). *Anasınıfına devam eden 5-6 yaş grubu çocukların, annelerinin çocuk yetiştirme tutumlarının, çocuğun sosyal uyum ve becerilerine etkisinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Saydam, R., & Gençöz, T. (2005). Aile ilişkileri, ebeveynin çocuk yetiştirme tutumu ve kendilik değerinin gençler tarafından belirtilen davranış problemleri ile olan ilişkisi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 20(55), 61-74.
- Sestir, M. A., & Bartholow, B. D. (2010). Violent and nonviolent video games produce opposing effects on aggressive and prosocial outcomes. *Journal of Experimental Social Psychology*, 46, 934-942.
- Seven, S. (2007). Ailesel faktörlerin altı yaş çocuklarının sosyal davranış problemlerine etkisi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 51(51), 477-99.
- Sterba, S. K., Prinstein, M. J., & Cox, M. J. (2007). Trajectories of internalizing problems across childhood: Heterogeneity, external validity, and gender differences. *Development and Psychopathology*, 19(2), 345–366. <https://doi.org/10.1017/S0954579407070174>
- Sun, P. C., Tsai, R. J., Finger, G., & Chen, Y. Y. (2008). What drives a successful e-Learning? An empirical investigation of the critical factors influencing learner satisfaction. *Computers & Education*, 50(4), 1183-1202. <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2006.11.007>
- Şahin, D., & Gözün-Kahraman, Ö. (2021). Okul dönemi çocuklarının bilgisayar oyun bağımlılığı ile davranış problemleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 50(230), 13-28.
- Tamis-LeMonda, C. S., Briggs, R. D., McClowry, S. G., & Snowb, D. L. (2009). Maternal control and sensitivity, child gender, and maternal education in relation to children's behavioral outcomes in African American families. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 30, 321–331.
- Tamis-LeMonda, C. S., Shannon, J. D., Cabrera, N. J., & Lamb, M. E. (2004). Fathers and mothers at play with their 2 and 3 year olds: Contributions to language and cognitive development. *Child Development*, 75, 1806-1820. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.2004.00818.x>
- Teti, D. M., Sakin, J. W., Kucera, E., Corns, E., & Eiden, R. D. (1996). And baby makes four: Predictors of attachment security among preschool-age firstborns during the transition to siblinghood. *Child Development*, 67, 579–596.
- Thompson, R. (1994). Emotion regulation: A concept in search for a definition. *Monogr Society Research Child Development*, 59, 25-52.
- Tiet, Q. Q., Wasserman, G. A., Loeber, R., McReynolds, L. S., & Miller, L. S. (2001). Developmental and sex differences in types of conduct problems. *Journal of Child and Family Studies*, 10(2), 181-97.
- Tomopoulos, S., Dreyer, B. P., Valdez, P., Flynn, V., Foley, G., Berkule, S. B., & Mendelson, A. L. (2007). Media content and externalizing behaviors in Latino toddlers. *Ambulatory Pediatrics*, 7, 232–238. <https://doi.org/10.1016/j.ambp.2007.02.004>
- Ural, O., Güven, G., Sezer, T., Efe Azkeskin, K., & Yılmaz, E. (2015). Okul öncesi dönemdeki çocukların bağlanma biçimleri ile sosyal yetkinlik ve duygu düzenleme becerileri

arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 1(2), 589-598.

- Uzun, H., & Baran, G. (2019). Babaların okul öncesi dönemdeki çocuklarıyla ilişkisinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 47-60. <https://doi.org/10.17860/mersinefd.518207>
- Valkenburg, P., & Piotrowski, J. (2017). *Plugged in: How media attract and affect youth*. Yale University Press.
- Vandewater, E. A., Rideout, V. J., Wartella, E. A., Huang, X., Lee, J. H., & Shim, M. (2007). Digital childhood: Electronic media and technology use among infants, toddlers, and preschoolers. *Pediatrics*, 119, e1006–e1015.
- Verlinden, M., Tiemeier, H., Hudziak, J. J., Jaddoe, V. W., Raat, H., Guxens, M., Hofman, A., Verhulst, F. C., & Jansen, P. W. (2012). Television viewing and externalizing problems in preschool children: The Generation R Study. *Archives of Pediatrics & Adolescent Medicine*, 166, 919–925.
- Vijakkhana, N., Wilaisakditipakorn, T., Ruedeekhajorn, K., Pruksananonda, C., & Chonchaiya, W. (2015). Evening media exposure reduces night-time sleep. *Acta Paediatrica*, 104, 306–312. <https://doi.org/10.1111/apa.12904>.
- Von Rueden, U., Gosch, A., Rajmil, L., Bisegger, C., & Ravens-Sieberer, U. (2006). Socioeconomic determinants of health related quality of life in childhood and adolescence: Results from a European study. *J Epidemiol Community Health*, 60, 130-135. <https://doi.org/10.1136/jech.2005.039792>
- Wang, Y., Kajamies, A., Hurme, T. R., Kinos, J., & Palonen, T. (2018). Now it's your turn. Preschool children's social and emotional interaction in small groups. *Varhaiskasvatuksen Tiedelehti Journal of Early Childhood Education Research*, 7(2), 255-281. <http://jecer.org>
- Young, K. (2009). Understanding online gaming addiction and treatment issues for adolescents. *American Journal of Family Therapy*, 37(5), 355–372. <https://doi.org/10.1080/019s26180902942191>
- Yörükoğlu, A. (1998). *Çocuk ruh sağlığı* (8.basım). Özgür Yayınları.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Considering the rapid growth in brain, cognition and socio-emotional development and the long-term effects of environmental factors in the first years of life, it is necessary to create appropriate conditions for the healthy development of children (Diamond, 2002; Knickmeyer et al., 2008). In this context, it is thought that the findings regarding the relationship between behavioral problems in early childhood and children's digital game addiction tendencies will contribute to the literature. In this regard, an attempt was made to find answers to the following sub-objectives of the research.

- 1) Do digital game addiction tendencies of children aged 4-6 predict problem behaviors?
- 2) Do the problem behaviors of children aged 4-6 differ according to gender, number of siblings, and mother and father's education level?

Method

In this descriptive study using the relational scanning model, it was tried to determine whether the variables change together and how they change if they do (Karasar, 2015). 171 children between the ages of 4-6 constituted the study group. The data of the research were collected through the General Information Form, Preschool and Kindergarten Behavior Scale, and Digital Game Addiction Tendency Scale. The data of the research were analyzed with the SPSS 22.00 statistical program. During the data analysis process, Pearson correlation and Simple Linear regression analysis techniques and Mann Whitney-U and Kruskal Wallis tests were applied.

Results and Discussion

In the correlation analysis findings of the research, between the total of children's digital game addiction tendency and the sub-dimensions of conflict, constant playing, and the total of problem behavior, problem of expressing problems sub-dimension, and learning problem sub-dimension; A statistically positive, moderately significant relationship was determined between children's digital game addiction tendency, detachment from life sub-dimension and total problem behavior, learning problem sub-dimension. As a result of regression analysis, it was determined that the sub-dimensions of digital game addiction such as conflict, constant playing, reflection on life, and detachment from life significantly predicted children's problem behaviors by 28.9%, problems expressing problems by 24.6%, and learning problems by 36.9%. Current research findings are consistent with studies showing that digital game addiction is associated with various problems (Budak, 2020; Lemola et al., 2011; Gentile et al., 2011). In these studies, it was reported that digital game addiction and behavioral problems are related, similar to the research findings (Holtz & Appel, 2011; Budak, 2020). According to the gender variable, it was observed that the difference between the rank averages of girls' and boys' total problem behavior scores, their scores on the learning problem sub-dimension, and their scores on the expressing problems sub-dimension was statistically significant. According to the findings, it can be said that the problem behavior levels of boys aged 4-6 are higher than girls. When we look at the studies conducted on this subject, most of them have found that boys exhibit more undesirable behavior and are more aggressive than girls, similar to existing research findings (Holtz et al., 2015; Işık, 2021; Gustafsson et al., 2017; Maglica et al. , 2020; Pekdoğan & Kanak, 2016). It was determined that the difference between the mean ranks of the groups according to the number of siblings variable was statistically significant for the total problem behavior and the problem of expressing problems and learning problem sub-dimensions. In the study conducted by Anselmi et al. (2004), the number of younger siblings was found to be significantly related to children's behavioral problems, and it was stated that as the number of children increases, the quality of the family environment decreases, and emotional interaction, stimulation through play and various experiences decrease. The difference between the mean ranks of the mother's educational status variable groups was found to be statistically significant for the total problem behavior and the problem of expressing problems and learning problem sub-dimensions. According to the findings, it can be said that the problem behavior averages of the children of mothers who are primary school graduates are lower than the averages of the children of mothers who are secondary school, high school and university graduates. It has been stated in the literature that stressful living conditions, which often accompany poverty and low education, can lead to an overly controlling style of interaction with children (Dix, 1991; Ispa et al., 2004). The difference between the rank averages of the father's education status variable groups was found to be statistically significant for the total problem behavior and the problem of expressing problems and learning problem sub-dimensions. According to the findings, it can be said that the problem behavior averages of the children of secondary school and university graduate fathers are lower than the averages of the children of primary school and high school graduates. Studies on fathers' education level have revealed that low father education level significantly affects all domains of behavior problems (i.e., externalized and internalized problems and total

behavior problems) (Hosokawa & Katsura, 2017). Based on research findings, it is recommended to eliminate the lack of information about appropriate alternatives that include positive approaches as opposed to authoritarian discipline tactics for parents, as ways to use effective communication methods with children, especially to develop quality and positive relationships. In addition, it should not be forgotten that interaction with digital tools that are qualified in terms of content and suitable for the child's developmental characteristics can make a positive contribution to children by consciously managing the time, and on the contrary, unconscious and misuse exposure can have undesirable consequences for children.